

Min bedstemor, Sørine Pedersen, født Nielsen, er født i slægtsgården 1853. Da hun i 1876 blev gift med min bedstefar, Niels Pedersen fra Hesselballe, blev vor gård bygget på en lod af slægtsgårdens jord. Åkjærs linier: "Jeg lagde min gård i den rygende blæst, hvor bakken hun skråner mod sønder" har jeg altid syntes passer så godt til mit hjem. Her er åben både for sol og blæst, og desuden den herligste udsigt over Århus bugten og Kalø Vig, og bag vigen rejser Molsbjergene sig ude i horisonten, en skønhed, som vi har kunnet glæde os over hver dag.

Samme år, 1876, blev jernbanen mellem Århus og Grenå anlagt; den danner sydskellet af vor mark. Min bedstefar har jeg aldrig set. Han døde to år før far og mor, Sørinus og Marie, blev gift. Ved deres giftermål overtog de mors fødehjem, og bedstemor boede hos os til sin død den 10. juli 1934.

Bedstemor havde sin stue midt i huset; jeg ser den endnu tydeligt i erindringen. Derinde stod hendes seng, hendes sofa, som jeg forøvrigt har endnu, med et bord foran, en sort kakkellovn, hvor der blev fyret vinteren igennem. Foran det ene vindue stod et lille bord, hvorpå en julekaktus havde sin plads. Det var spartansk, men hyggeligt og rart. Men bedstemor var ikke henvist til sin egen stue alene; hun tog del i alt, hvad der skete, og hjalp til så godt, hun kunne. Om sommeren, når der var mark- og havearbejde, lavede hun den daglige middagsmad; desuden tog hun sig meget af mig, mens jeg var en lille pige, og i hendes favn fandt jeg trøst for mange sorger, når verden gik mig imod. Og hun fortalte eventyr, bibelhistorie og Danmarks-historie.

Da bedstemor gik i skole, må det have været en god og dygtig skolelærer i Hjortshøj (læreren hed Andersen), for hun kunne sin bibelhistorie og Danmarks-historie udenad og på vers, og hun huskede det lige så længe, hun levede. Der var særlig Grundtvigs historiske sange, bedstemor fandt livsvisdom i. Hun fortalte også meget om gamle dage, både om tildragelser og arbejdet på den store gård med de mange folk.

Om vinteraftenerne var vi samlede om det store, runde bord i dagligstuen. Vi havde en tjenestekarl, og han sad naturligvis også inde i stuen sammen med os, det var jo det eneste sted, der var varme, og vi ville det da også helst sådan. Det var ilde set, hvis nogen holdt sig for sig selv. Først på aftenen blev der syet og strikket; man måtte ikke være ledig og heller ikke læse hele aftenen; men lidt hen på kom bøgerne frem, og der blev også ofte læst højt en times tid, inden vi gik til ro. Vi læste mange, gode bøger; nogle lånte vi i sognebiblioteket. Det var forfattere som: Anna Bardsgaard, Thorkil Gravlund og Jakob Knudsen; men da det var under og lige efter første verdenskrig, gjorde vel de bøger, der handlede om sønderjydernes kamp mod tyskervældet, stærkest indtryk. Bedstemor havde et varmt hjerte; hun led med dem, der led nød, og sønderjydernes trange kår gik hende til hjerte. Alle de faldne danske, som havde kæmpet med i de tyske rækker for en sag, som ikke var deres. Og da genforeningen kom i 1920, oplevede Danmark en lykke, som kun kan sammenlignes med befrielsesdagen i 1945.

Ret langt omkring kom de ikke dengang. Da Dorthe Søndergård boede i Bjerndrup, var bedstemor nede og besøge hende, og jeg ved, det var en særlig glæde for bedstemor netop at komme ned til det gamle danske land. Hun opnåede også at se Vesterhavet. Dengang var sådanne rejser store begivenheder, som man skulle leve på hele livet.

Et af bedstemors valgsprog lød forøvrigt sådan: "Den, Vorherre vil bevare, er uden fare, selv om han ligger på yderste revle i storm."

Mor sagde ikke "du" til sine forældre og deres søskende, men brugte den mere ærbødige tiltaleform "I", som det var skik dengang. Bedstemor var knyttet til sine søskende med stærke bånd; de havde mange fælles karaktertræk, var ansvarsbeviste, flittige og nøjsomme, og de havde alle milde, blå øjne, hvori lystigheden kunne glimte, når de kom sammen og fortalte lune historier. Deres ægtefæller havde også alle blå øjne. Jeg tror aldrig, der har været vrede eller bitterhed imellem dem; derimod hjalp og støttede de hinanden på en god måde. Når bedstemor gik på besøg hos familien, var jeg ofte med.

Om de, der døde tidligst, har jeg kun en svag erindring. Således kan jeg huske, da bedstemors søster, Ellen Bonde, døde nede i Kankbølle, tog hun mig ved hånden, og vi gik ned langs markskellet. Jeg skulle med ned og se, hvor pænt hun lå pyntet i sin kiste. Og jeg mindes den hyggelige stemning, når Ane og Johannes Nielsen kom herud; de kom rejsende med toget fra Århus, og jeg tror, de somme tider besøgte os en hel lang dag.

Sofie i Mørke kan jeg dårligt huske, men hendes mand, P. Søndergård, husker jeg tydeligt. Da han boede i Skødstrup, var jeg meget glad for at komme til jule-ungdomsgilde sammen med hans mange børnebørn; det var skik hvert år. I sommerferien legede jeg med Emmy (senere gift med Aksel Søndergård) i den store, dejlige have, som hørte til gården.

Flere af bedstemors søskende og deres ægtefæller blev gamle; dengang var det sjældent, at ægtefæller levede så længe begge to, at de kunne fejre guldbryllup. Nu sker det ofte. Men det opnåede Ellen og Jørgen Bonde i Kankbølle, og da var jeg til børnebal bagefter; dette mindes jeg kun dunkelt. Derimod kan jeg tydeligt huske Ane Kirstine og Jens Nielsens guldbryllup i slægtsgården; det var i 1926, og da hjalp jeg med at varte op. Der var lavet festsal i laden og pyntet fint. Det var om efteråret den 14. oktober, og guldbrudens fødselsdag. Da vi skulle bære suppen ud fra køkkenet og over den store gårdsplads ned i laden, styrtregnede det så forfærdeligt, at vi måtte tage frakker på. Vi lignede

drukne mus, men suppen var god. Hele den store familie var samlet ved denne lejlighed, og der blev danset af hjertens lyst.

Det tredje guldbryllup i søskendeflokken var den 7. november 1929, da fejrede Ane og Niels Nielsen i Hjortshøj deres 50 års dag, og det var tillige sognefogedens fødselsdag; da var jeg med til at varte op i Hjortshøj forsamlingshus. Også dér var der stor fest og dans.

Når Niels Nielsen skulle ud og røgte sit embede, kørte han i en lille gig forspændt en rød jysk hoppe og med blankpudset, sølvplatineret seletøj. Han udøvede sin gerning med stor menneskelig forståelse, og at han var afholdt beviste den hæder, der blev ham tildelt ved 40 års jubilæet, da han fik fortjenstmedaljen i sølv og sognets beboere indbød ham til fest i forsamlingshuset. Dannebrogsmænd var han i forvejen.

Min bedstemor levede længst af de otte søskende fra slægtsgården; de sidste år var hun en del syg og svagelig; men åndsfrisk til det sidste. Året før hun døde, lå hun til sengs i tre måneder, og ingen troede, hun havde stået op igen; men hendes livsvilje var så stor, at hun forlangte at komme op. Så begyndte hun med fem minutter om dagen, mens sengen blev redt. Vi troede ikke, det kunne have ladet sig gøre; sommetider besvimede hun i armene på os, men da der var gået en tid, kunne vi lægge nogle minutter til hver dag, og om efteråret, da bedstemor fyldte 80 år, kunne hun være oppe hele dagen. Så havde hun det nogenlunde vinteren over, men næste forår gik bedstemor atter til sengs, men da stod hun ikke op mere. Efter et svært sygeleje døde hun en tidlig sommermorgen i juli.

Jeg er enebarn, men jeg har en plejebroder, han er 16 år yngre end jeg og hedder Ove Helbo Jensen. Han hører ikke til Kankbølleslægten, men vore bedstefædre var brødre. Hans bedstefar var Poul Pedersen Helbo fra Hesselballe, hvis yngste datter, Ane Magdalene, var gift med Peder Jensen, søn af Jakob Jensen. De boede på Hjortshøj mark ikke så langt fra os, og vi kom meget sammen med dem. Da begge Oves forældre døde i en ung alder fra tre små drenge, besluttede far og mor, at Ove skulle være hos os. Han kom her i 1931, og havde hjem her, til han blev gift i 1951. Nu bor han i Hou ved Odder.

De sidste år, mor levede, led hun meget af slidgigt i den ene hofte. Far kunne glæde sig ved et ualmindeligt godt helbred, undtagen det sidste års tid. Han drev gården, til han var 80 år, så blev den forpagtet ud, og vi beholdt hus og have.

Nu er mor og far døde. Jeg har været herhjemme og hjulpet med arbejdet næsten hele mit liv. Jeg har været på skoler og har haft et par pladser. Samtidig med, at vore kommuner er lagt under Århus, er gården solgt; den har været rammen om tre generationers liv, og vi har holdt af den plet. - Engang skal husenes rives ned og der skal bygges på jorden. Endnu bor jeg her alene i mit gamle hjem.

Dagny Nielsen.